

Izhaja tedensko.
Poština plačana v gotovini.
Uredništvo: Narodni dom,
Tajništvo: Narodno-socialistične stranke. Telef. št. 77.
Inserati po dogovoru.

NOVA PRAVDA

Posamezna številka stane K 1-50.
Upravništvo: Ljubljana, Gradišče 7, levo. Telefon št. 77.
Naročnina: Mesečno 6 kron.
Glasilo NSS v Jugoslaviji.

Jugoslavija.

Ljubljana, 5. maja 1921.

(Spor za ministrske stolce. — Večina za ustavo. — Velika Srbija.)

Kakor znano hoče minister notranjih zadev Milorad Drašković radi boleznih odstopiti. Menda je odstop nepreklicljiv, ker je mož „hudo bolan“ in je neobhodno potrebno, da reši svoje dragoceno zdravje. Toda mož je prevzel sedaj še vojno ministrstvo, tako da ima v svoji „hudi bolezni“ kar dve ministrstvi naenkrat. Vzroke zakaj namerava Drašković odstopiti smo že navedli in so naši čitatelji o tem že poučeni.

Sedaj je umrl vojni minister, ministrstvo zun. zadev je tudi prazno in jo vodi začasno Pašić, prazno bo tudi, ko odstopi Drašković radi bolezni, ministrstvo notranjih zadev. So torej kar trije ministrski stolci za zasedbi. Ni čuda torej, da se je začelo v Beogradu živahno vrvenje. Naj domovina na vseh krajih gori, za to se v Beogradu ne zveni nihče, kakor hitro pa postane kak ministrski stolček prazen, pa je namah vse oživljeno.

Kadar se tepejo demokrati in radikalci za ministrske stolce, takrat niti država ni v nevarnosti. Tedaj pozabijo vse nevarnosti. Kakor hitro pa so si osvojili ministrske stolce, takrat pa pridejo z državno nevarnostjo zopet na dan. Vse to početje postaja že direktno smešno in neumno.

Sedaj je stopila ustava trenutno v ozadje in vse politično življenje se vrti okoli vprašanja, kdo bo postal minister zunanjih zadev, kdo bo zasedel ministrstvo notranjih zadev, kateri bode tako srečen, da bode postal vojni minister.

Za ministra notranjih zadev bi hotel priti nasilnejši Pribičević, ker ta bi bil demokrat radi svoje brezbriznosti in nasilnosti ravno prav. — Ljudstvo je začelo postajati silno nezadovoljno in treba je močne roke, ki bi z vsemi sredstvi zatrla vsako ljudsko voljo. To zna menda Pribičević najbolje in raditega ga hočejo demokrati za ministra notranjih zadev. Radikalci pa so proti Pribičeviću, ker se ga najbrž sami bojijo, da bi v danem trenutku tudi proti radikalcem ne nastopil z bajoneti.

Naše ministrstvo za zunanje zadeve je skrajno slabo. Radi tega doživljamo v naši zunanji politiki poraz za porazom in izgublja naša država dan za dnevom na ugledu. Dobro bi bilo, da bi prevzela ministrstvo zunanjih zadev oseba, ki je za to tako važno mesto tudi zmožna. Toda zmožnost je zadnje na kar se ozira naša vlada. Merodajno za važno mesto je strankina pripadnost in sorodstvo z velikimi gospodi. Po teh principih se bode zasedlo tudi naše zunanje ministrstvo.

Pašić hoče, da bode minister zunanjih zadev njegov prijatelj Velizar Janković, no pa bo, in konec besedi. Je-li Velizar Janković zmožen, priden, sposoben, to nihče ne vpraša. Velizar Janković je prijatelj Pašića, to zadoštuje.

Za ustavo baranta Pašić dalje. Kakor znano so stavili Muslimani iz južne Srbije in Makedonije precej velike zahteve, da oddajo svoje glasove za ustavo. Izgledalo je že, da se bode Pašić pobotal in se sporazumil za vso to, katero bi bilo treba naštetih Muslimanom. Sedaj pa prihajajo naenkrat vesti, da so se pogajanja z Muslimani razdrla, ker zahtevajo Muslimani le preveč „pare“. Vse se suče okoli denarja, izvoznice in korupcije, to bo reslepa ustava, na katero bomo lahko ponosni.

Sedaj je začel svirati Pašić na druge gosli. Ker večine za ustavo še vedno ni, hočejo pridobiti za ustavo

tudi zemljoradnike in socialiste. Začeli so spuščati v javnost vesti, da bi bila vlada pri volji vzeti v ustavni načrt tudi gospodarske in socialne določbe, da bi tako zemljoradnikom in socialistom omogočili glasovanje za ustavo. Težišče v opozicijskih strank pa danes ne leži toliko v gosp. in soc. vprašanjih, temveč glavne zapreke ležijo v razdelitvi države. O kakih taki izpremembi pa do sedaj vladne stranke nočejo ničesar slišati.

Veliko težkoč bo delalo tudi še vprašanje o imenu države, ki se bo ponovno razpravljalo v ustavnem odboru radi številnih peticij in predlogov poslancev, ki prihajajo čimdalje v večjem številu na predsedstvo konstituant.

Kot vestni prinašalci novic, javljamo tudi, da je izšla 1. maja v Beogradu prva številka lista „Velika Srbija“, ki zahteva, da naj se naša država imenuje Velika Srbija.

† **Minister vojne in mornarice general Branko Jovanović umrl.** — 29. aprila t. l. je umrl nenadoma v Beogradu naš minister vojne in mornarice general Branko Jovanović. Zadel ga je srčna kap v trenutku, ko je hotel iti iz stanovanja v urad. Rodil se je leta 1868, gimnazijo je dovršil leta 1885, nižjo vojaško akademijo leta 1888 in višjo vojaško akademijo leta 1893 v Beogradu, generalštabsko akademijo pa je dovršil leta 1897 v Petrogradu. Med vojno je bil poveljnik konjiške divizije.

Aretiran poslanec.

1. majnika je odredil hrvatski ban na predlog kotarskega predstojnika v Gjurjčevu aretacijo znanega poslanca Janečka, ker je baje na Radičevem shodu 1. t. m. v Gjurjčevu zakrivil v svojem govoru zločin motenja javnega reda in hujskanja. Ker pa se je pozneje izkazalo, da Janeček ni zakrivil takšnega zločina, da bi ga lahko kot poslanca aretirali, je bil po banovi odredbi izpuščen na svobodo. Proti njemu je uvedeno sodnijsko postopanje.

Ta aretacija je v nedeljo večer precej razburila Zagreb, ker se je raznesla vest, da so aretirali Radiča. Ko se je v ponedeljek zjutraj zvedelo, da Radič ni aretiran se je razburjenost zopet podela.

1. maj

se je praznoval po celi Jugoslaviji dostojno in mirno.

V Splitu so prilepili komunisti lepake, ki so končali z vzklikom: Živela sovjetska revolucija. Policija je izvršila preiskavo pri poslancu V. Jelaska, pri katerem je našla polno letakov. Jelaska je moral na policijo, kjer so ga zaslišali potem pa zopet izpustili na svobodo.

V Beogradu je minul 1. maj mirno. V Topčiderju se je zbralo okoli 1000 komunistov, ki so skušali začeti z zborovanjem. Toda „pravočasno“ došla policija je zborovanje zabranila in zborovalce razgnala.

V Zagrebu so proslavili socialdemokrati prvi maj v Apolo - kino. Govoril je narodni poslanec Divac, katerega govor pa se ni dopadel navzočim komunistom, ki so zapustili dvorano z klicij:

„Komunisti, pojdimo na Jelačičev trg“. Pa le malo zborovalcev se je priključilo komunistom in videlo se je, da zgubljajo komunisti ves ugled. Na koncu zborovanja so sklenili resolucijo proti deseturnemu delavniku.

Nove poštne pristojbine za našo državo. Z dnem 1. maja so stopile v veljavo nove poštne pristojbine, o ka-

terjih smo sicer sredi minulega meseca že pisali, a je dobro, da jih cenj. čitateljem vnovič pokličemo v spomin. Na pisma do 20 g je treba prilepiti znamko za 2 K, vsakih nadaljnjih 20 g 1 K več, za dopisnice 1 K. Za tiskovine treba plačati 40 vin, za vzorce blaga 80 vin, do 50 g. Pristojbina za priporočena pisma znaša posebej še 4 K. Pri oddaji paketov je treba plačati težo do 5 kg 20 K, za vsakih nadaljnjih 5 kg 20 K več in posebej 8 K

dostavnine za mesta, kjer se paketi dostavljajo na dom, sicer pa 80 vin za avizo. Na poštne nakaznice do 100 K treba prilepiti znamko za 2 K, do 200 K za 3 K 20 v., do 400 kron za 4 K, do 1200 K za 6 kron in 80 v. dostavnine za vsakih 200 K. — Te nove pristojbine veljajo za vse kraje Jugoslavije v notranjem poštnem prometu. Za inozemstvo ostane za sedaj v veljavi dosedanja tarif: pisma 4 K, dopisnice 2 K.

Svetovni pregled.

Italija.

(Volitve. — Socialisti. — Klerikalci. — Združene meščanske stranke. — Giolitti.)

Po vojni se je vladalo v Italiji kakor po vseh drugih državah večinoma z ministrskimi naredbami. Velike notranje in zunanje krize v katere je zašla Italija, so prinesle na površje starega izkušenega državnika Giolittija. Giolitti je hotel napraviti red ter vladati s pomočjo parlamenta. Odgovornost vlade in njene zahteve do laškega ljudstva so bile velike in Giolitti je hotel, da bi prevzeli poslanci odgovornost pred ljudstvom za uredbe, ki jih je mislil izpeljati.

Razum socialstov so sprejele Giolittija vse stranke z zadovoljstvom.

Polagoma pa so se pridružili nezadovoljstvu socialstov tudi druge stranke in sicer večidel radi tega, ker so se začele bati Giolitti-jevih uspehov. Giolitti je ponovno poskušal, da bi pridobil za svojo vladno zmernejše socialiste, kakor so to Turati, Treves in Modigliani, toda strankina disciplina je bila pri imenovanjih še vedno večja, kakor vladne vabe in tako jih Giolitti ni mogel dobiti na svojo stran.

In ker proti socialistom ni bilo mogoče vladati in ker se vlada tudi še na druge stranke ni mogla dosti zanašati, je Giolitti razpustil parlament in razpisal nove volitve.

Giolitti računa, da se je od leta 1919, ko je bil izvoljen sedaj razpuščen parlament mišljenje precej izpremenilo, ter da bodo izpadle nove volitve tako, da bode mogel brez težkoč izpeljati svoj program. Giolitti računa, da je veliko število socialističnih poslancev sedaj razpuščenega parlamenta bilo voljenih le radi tega, ker je bilo ljudstvo tik po vojni jako razdraženo in je v svoji jezi in ne iz prepričanja glasovalo za socialiste. Ker pa se je sedaj po vojni razdraženost ljudstva podela, tako misli Giolitti, ne bode izvoljenih toliko socialističnih poslancev v parlament, kakor jih je bilo do sedaj. Da, v uradnih italijanskih krogi računajo, da bode število socialističnih poslancev padlo na polovico. Veliko pomoč ima Giolitti v fašistih, ki so si nadeli nalogo, da strejo socialiste. Nasilje fašistov je strašno. Rdeče zastave, ki so plapolale še lansko leto raz mestnih hiš v Milanu, Veroni, Livorni in drugih mestih so popolnoma izginile.

Grupacija strank, ki nastopajo pri sedanjih volitvah je za Italijo nova. Nastopajo samo tri stranke. Socialisti so se strnili v eno vrsto, ravno tako klerikalci. Vse frakcije nastopajo pod skupnimi socialističnimi in klerikalnimi listami. Pa tudi meščanske stranke so postavile eno samo listo. Meščanske stranke vseh struj so se združile in na skupnih listah najdemo imena najrazličnejših struj.

Mogoče je, da bodo meščanske stranke zredile socialistične vrste. Nemogoče pa je, da bi ti elementi, ki so se združili pri volitvah na skupen program, ostali po volitvah še dalje skupaj. Po volitvah bomo doživeli, da pojdejo vse te različne struje, ki jih veže za časa volitev sovraštvo do socialistov, svojo pot.

In tako se že danes kuje v teli meščanskih strankah orožje zoper vladno. Giolitti je hotel uničiti socialiste. To bi se mu mogoče posrečilo, toda z novimi volitvami znajo priti na površje, za Giolittija še vse bolj nevarni elementi, kakor so to bili socialisti. Zunanji volilnega boja stoječi opazovalci vidijo prihajati nevarnost in najresnejši možje gledajo s skrbjo v bodočnost.

Avstrija.

(Glasovanje na Tirolskem o prikloplitvi k Nemčiji. — Glasovanje na Salzburskem o prikloplitvi k Nemčiji se vrši 29. maja. — Tudi Gornja Avstrija sklenila glasovanje.)

V nedeljo dne 24. aprila 1921 se je vršilo na Tirolskem ljudsko glasovanje o prikloplitvi Tirolske k Nemčiji. Oddanih je bilo 134.318 glasov, 132.296 glasov je bilo za priklopitev Tirolske k Nemčiji, 1722 glasov pa proti prikloplitvi k Nemčiji. 300 glasovnic je bilo praznih in neveljavnih. Za priklopitev Tirolske k Nemčiji se je izreklo torej 98,5 odstotkov glasovalcev.

Izzid glasovanja so pozdravili na Tirolskem pa tudi v ostali Avstriji z velikanskim navdušenjem. S tem glasovanjem seveda stvar še ni rešena in se za sedaj priklopitev Tirolske k Nemčiji še ne izvrši, to pa radi tega ne, ker antanta tega ne prepusti. Tirolci so izmaknili in podrli vse mejnike, ki so bili postavljeni med Tirolsko in Nemčijo oz. Bavarsko ter so spravili te mejnike v muzej v Innsbruck.

27. aprila 1921. pa je sklenil tudi deželni zbor v Salzburgu, da se mora vršiti 29. maja 1921 tudi na Salzburskem ljudsko glasovanje o prikloplitvi Salzburske k Nemčiji. Ob enem pa je protestiral deželni zbor v Salzburgu proti temu, da se je vmesal celo v zadevo francoski poslanik na Dunaju. Salzburžani so mnenja, da je to kam hočejo pripasti čisto njih zadeva, v katero se nima nihče mešati.

Pa tudi gornje avstrijski deželni zbor je sklenil 27. aprila 1921, da se mora vršiti tudi v Gornji Avstriji ljudsko glasovanje o prikloplitvi Gornje Avstrije k Nemčiji. Dneva še niso določili, toda deželna vlada je dobila od deželnega zbora nalogo, da pripravi vse potrebno za ljudsko glasovanje.

Kakor se vidi so se Avstrijci postavili antanti po robu. Antanta je prepovedala spojitve Avstrije z Nemčijo, toda Avstrijci hočejo spojitve kljub temu izvršiti. Bodemo videli kdo bode navsezadnje zmagal, ali Nemci ali antanta.

Čehoslovaška.

(Vlada in cene premogu.)

Čehoslovaška vlada je zahtevala od posestnikov premogokopov, da znižajo cene premogu. V slučaju, da bi posestniki premogokopov ne hoteli znižati cene premogu, je vlada zagrozila, da bode zakonitim potom sama znižala cene premogu.

V kratkem času bodo torej cene premogu na Češkem, kakor tudi cene koksu znatno znižali. Tozadevna pogajanja so že v teku.

Bolgarija.

Na bolgarskem se širi precej hitro komunistični pokret. Zanesli so ta pokret osobito v Bolgariji se nahajajoči ruski begunci. Posebno raste komunistična struja v Varni. Pred nekaj časom so uvedli direktno stalno zvezo med Varno in Sevastopolom. Ona zveza se vrši z malimi motornimi ladjami, katere stojijo pod poveljstvom ruske mornarice v Crnem morju. Iz Varne se širi komunistična propaganda po celem Balkanu, seveda s pomočjo materialnih podpor. V Varni je tudi posebna pisarna za komunistično propagando, katera ima celo z Moskvo telefonično zvezo.

S to komunistično propagando je bil v zvezi tudi bolgarski minister notranjih zadev Dimitrov.

Dimitrov je bil v zvezi s sovjetsko Rusijo ter hotel uvesti v Bolgarijo boljševizem. Ker pa so prišli njegovi nameni na dan, je moral odstopiti.

Vsestransko je treba dobro paziti, kaj da dela naša sosedinja Bolgarska. Čisto nič ni izključeno, da doživimo drugi slučaj Madžarske, kjer so tu tudi uradni krogi namenoma odprli boljševizmu vrata. Mogoče Bolgari računajo, da bodo s pomočjo boljševizma pridobili kar so izgubili. Toda ti računi so tako nevarni, da se zna Bolgarska prav tako ogoljufati, kakor se je svoj čas ogoljufala Madžarska.

Poljska ustaja v Gornji Šleziji.

Kakor znano, se je vršil pred kratkim v Šleziji plebiscit, pri katerem so Poljaki propadli. 3. maja pa je v Plebiscitni Šleziji izbruhnila oborožena poljska vstaja. Močni oddelki

dobro oboroženih vstajev so prišli tekom noči iz Poljske. Pridružili so se jim številni domači Poljaki. Vstaji so zasedli Bytom, Katowice, Tarnovce in celo vrsto drugih mest in krajev. — Vstajo vodi Korfanti.

Na mnogih krajih je prišlo do krvavih bojov med vstaji in Nemci, ponekod celo med vstaji in antantnim vojaštvom. Razstreljenih je več železniških mostov, telefonske in brzojavne žice so pretrgane.

Medzavezniška komisija je proglasila obsedno stanje nad okraji Bytom mesta in okolica, Ples, Katowice, Rybnik, Zabrze, Tarnovce in Rati-bor.

Medzavezniška komisija je postavila tanke, toda vstaji ne brigajoč se za nastavljenе tanke so proti 8. uri začeli po vseh mestih divje streljati. Navzlic proglasu obsednega stanja se streljanje nadaljuje. Pri Gornjem Glogowu sta razstreljena dva železniška mostova. Ketrin je v rokah vstajev, katerih je v okolici zbranih 3000. Vsi so opremljeni na vojno.

In naša Plebiscitna Koroška? — Kako majhni smo Slovenci — ako imamo še kaj sramu — sramujmo se.

Knjiga princa Sixta.

Brat nekdanje avstrijske cesarice Zite je izdal sedaj knjigo, v kateri popisuje kako je hotela skleniti Avstrija, ko je prišel na prestol cesar Karl z entento mir.

Na nekem zborovanju v Münchnu pa je povedal nemški državni poslanec Winter, da je hotela v l. 1916 skleniti posebni mir z entento tudi Bavarska.

lo". Pri tem „delu“ je bilo seveda veliko ranjenih, ena oseba pa ubita.

Se tisti dan, ko so zvedeli Nemci v Inomostu, ki je v Avstriji, so šli od gostilne do gostilne in pometali vse Italijane na ceste. Da so napravili pošten kraval tudi italijanskemu konzulu je pa samoobsebi umevno. To so napravili Nemci v ubogi, premagani in od celega sveta odvisni Avstriji. Slovenci pa so, ko so Nemci naše koroške brate streljali kakor zajce, stisnili rep med noge in naši — advokati so šli iskat paragrafe, ki pravijo, da se ne sme Nemcem ničesar napraviti.

Ali je čudno, da nas svet prezira, ali je čudno, da pluje vse na nas?

In kako so vstali proti fašistom Nemci v Boenu? Tako, da se je italijanska vlada opravičila in obljubila, da ne bode pripustila nikdar več, da bi se Nemcem še kaj enakega zgodilo.

In zakaj so se postavili Nemci v Boenu na noge? Zato, ker so vedeli, da stoji za njimi ves nemški svet.

Za ubogo slovensko paro na Koroškem in Primorskem pa ne stoji nihče. Nasprotno, pri nas se še najdejo ljudje, ki bodo prej zagovarjali Nemce in Italijane kakor pa Slovence.

Naša sramota in naše hlapčevstvo smrdita do neba. — Postati mora drugače.

Liberalna reklama za NSS.

Ker so liberalci pri občinskih volitvah v Ljubljani propadli, so vložili proti volitvam protest. Mi se za tako reklamo za našo NSS gospodom liberalcem prav pristočno zahvaljujemo. V današnji draginji in pri malih sredstvih, ki jih ima naša stranka na razpolago je nam to seveda še posebno ljubo. Ako imamo še kako željo bi bila le ta, da gospode od liberalne stranke prosimo, da započete poti nikar ne zapustijo.

Občinske volitve.

Dne 3. maja so se vršile v nekaterih pokrajinskih občinah občinske volitve. Kolikor smo posneli iz meščanskih listov so občinske volitve za našo stranko povsod častno izpadle. V mnogih krajih je postavila naša stranka lastno listo, ki je dobila obilo glasov. V več krajih pa se je naša stranka vezala z drugimi strankami na skupno listo.

Ker naši buržuazijski listi niso verodostojni in njihovim poročilom ne moremo verjeti, prosimo naše somišljenike, da nam poročajo iz vseh občin, kjer je stranka postavila lastno kandidatno listo ali pa se je s kako drugo stranko vezala, koliko je dobila naša stranka glasov in koliko obč. odbornikov. Poroča naj se tudi, za koliko glasov smo od volitev za konstituanto napredovali oz. nazadovali.

Ko bomo dobili poročila iz vseh

občin, bomo sestavili potem splošen pregled, tako da bomo natančno videli moč in napredek naše stranke.

Prosimo tovariše somišljenike, da izpeljejo to častno dolžnost in kolikor mogoče hitro, da bomo že v prihodnji številki mogli prinesiti pregled.

Slovenskim obrtnikom v pomislek.

Iz obrtniških krogov smo dobili sledeči dopis: Narodno - socialistična stranka zmaguje, njena je bodočnost v naših mestih in trgih, to so nam pokazale sedanje občinske volitve. Mi mali in srednji obrtniki pozdravljamo ta pokret z velikim veseljem. Do sedaj nismo imeli v nobeni stranki zaslombe, nihče se ni brigal za nas ne v parlamentu ne v občinskih zastopih. Radi tega tudi mi nismo imeli zaupanja do dosedanjih političnih strank in se veliko obrtnikov ni udeleževalo političnega življenja. Obrtniki smo vedeli, da se za nas nihče ne briga, radi tega smo ostajali pri volitvah doma. Liberalci so ustanovili svoje društvo za obrtnike, začetka je še šlo, pozneje pa je vse zaspalo. Potem je nastopil z obrtniškim društvom Ogrin. Izdaja sicer svoje glasilo, toda drugače ne napravi ničesar. Obrtniki smo tako liberalcem kakor klerikalcem le čreda, katera jim mora dati pri volitvah glaso-ve, drugače pa nimamo nobene pravice.

Tovariši obrtniki, to mora postati drugače, mi smo tako važen faktor, da se nas mora upoštevati, in z veseljem moramo konstatirati, da nas Narodno - socialistična stranka popolnoma upošteva. Obrtniki, ki smo sedaj v narodno - socialistični stranki smo prišli do prepričanja, da nam hoče narodno - socialistična stranka res pomagati in radi tega je naša sveta dolžnost, da tudi mi vsi stopimo v vrste narodno - socialistične stranke, ker je to res stranka malega človeka. V narodno - socialistični stranki se nas obrtnikov ne bode vodilo za nos, kakor so to delali liberalci in klerikalci. Obrtnik.

Sv. Pavl pri Prebeldu. Prišla je spomlad, vse brsti in poganja, narava se prebuja k splošnemu novemu življenju. V torko to. t. m. bo zgozbovinski dan; volitve občinskega odbora v St. Pavlu. Kandidatne liste so postavile štiri stranke. Največ se prizadeva socialno-demokratska stranka. Splošno se pa govori in posmehuje, da bo šel njih up po vodi, kar je prav lahko umevno. Tudi v naših večjih mestih Slovenije, kjer so se že volitve vršile so nazadovali, tako n. pr. v Ljubljani za 352 glasov, v Celju za 71 glasov itd. Izmed vseh je samo narodna-socialistična stranka napredovala, vse druge so pa nazadovale.

Slovenija.

Ljubljana, 5. maja 1921.

V našem časopisju čitamo dan na dan o krivicah, ki se godijo koroškimi Slovincem, čitamo pa tudi vedno o preganjanju naših primorskih bratov po Italijanih.

Pred nekaj časom se je zgodilo, da so hoteli in sicer samo hoteli, ker do dejanj pri nas v takih slučajih itak ne pride, nekateri postopati proti v naši državi živčim Nemcem. Pri naših hlapčevskih dušah moramo pozdraviti že dobro voljo nekaterih, ki je obstojala v tem, da so hoteli ali samo misliti hoteli nastopati proti Nemcem. Proti premaganim in od celega sveta obsodramenim Nemcem. Proti Italijanom seveda si niti najsrčnejši misliti ne upajo, da bi kaj hoteli, kaj šele, da bi res kaj hoteli.

In ker so nekateri mislili nekaj hoteli, se je dvignila naša buržuazija, na čelu nje bivši župan bele in stolne Ljubljane g. dr. Ivan Tavčar in zag-

nala tak krik in vik da bi neudeležene tam kje zunaj naše države mislila, da se je pobesilo pri nas že najmanj par tisoč nemških pritepencev.

V Trstu so nam sežgali Lahi naš Narodni dom, vrgli na cesto naš konzulat in naše ranjko Narodno predstavništvo se je ravno v tistem času teplo za izvoznice in se prerekalo, katere banke, da bodo „zaslužile“.

Pretekle dni pa se je zgodil en drug slučaj nasilstva, seveda ne v Sloveniji in ne proti Slovincem.

V nemškem mestu Bocen, ki pripada sedaj Italiji, so priredili Nemci narodno slavnost z obhodom. Na to slavnost so se pripeljali tudi laški fašisti iz Verone, seveda ne z namenom, da bi prisostvovali nemški slavnosti, temveč z namenom, da bi slavnost razbili.

In to se jim je tudi posrečilo. Pripeljali so s seboj bombe in druge slične pripomočke, ki so jih rabili za „de-

Po svetu.

Poljub, ki je stal en milijon kron. V Inomostu živi mlad zaljubljen fant Alfred F. Dovršil je trgovsko akademijo in je danes 18 let star. Služboval je pri neki špedicijski tvrdki. Fant se je strastno zaljubil v neko gledališko igralko. Take ljubezni pa so navadno drage, drage ker hočejo take ljubice, da se njim ljubezen dokaže s prav materialnimi sredstvi. To je vedel tudi Alfred F. in po tem tudi uravnal pot do srca svoje lepe izvoljenke. Polagoma je dajal darila in polagoma je kradel denar za darila iz blagajne svojega gospodarja. Podkupil je tudi gledališkega ravnatelja in režiserja, da bi mu pomagala v strašnih ljubezenskih mukah. Tako si je polagoma „izposodil“ iz blagajne svojega gospodarja en milijon kron. Navsezadnje je prišla cela zadeva pred sodnijo. Pred sodnijo je fantek povedal, da za cel milijon ni dosegel nič drugega, kakor da ga je igralka enkrat poljubila in rekla „ljubi bu-bi“ in „Fredy“. Da si bo ohladil ljubezen mu je prisodilo sodišče 3 leta težke ječe.

Sola za neveste. Kje? I seveda v Ameriki. V Chikagu so osnovali šolo za neveste. V tej šoli se učijo lepe in fletne punčke kuhati, šivati, voditi gospodinjstvo, pa ne samo to, učijo

se tudi, kako naj ostane zakon vedno solnčenat in lep. Posebno se učijo v tej šoli, na kak način more zadržavati žena moža zvečer doma. To je posebna „kunšt“. Da bi se naše dražestne Slovence ne prenačile in hotele čez veliko „lužo“ v to šolo, jim hočemo prihraniti stroške in napore vožnje, da jim povemo nekaj tajnosti one umetnosti, ki jo učijo v šoli v Chikagu.

Najprej je potrebno, da zna žena dobro kuhati, ker ljubezen gre skozi želodec. Potem je potrebno, da zna žena dobro gospodariti, da ne zajde v finančne krize, kakor se je to zgodilo našemu finančnemu ministru dr. Ku-manudiju. Dalje mora biti žena vedno lepo in snažno oblečena, znati se mora vrteti okoli svojega moža ter mu znati lepo govoriti. Zato se učijo neveste v ameriški šoli razne povestice in druge srčkane brblarije. Če hoče nevesta napraviti „maturo“, se mora naučiti še bolniško službo, predvsem pa mora paziti, da njej zaročnik — ne zbeži. Kajti v tem slučaju dobi v spričevalo čisto gotovo slab red.

Roparska romantika v Siciliji. — Pred nekaj dnevi je bil v boju s policisti ustreljen, kakor poročajo francoski listi, znani korsikanski ropar Nataluzzi. Nataluzzi je bil obsojen l. 1907 na 20-letno prisilno delo, ker je umoril

ril nekega orožnika. Toda Nataluzzi je ušel iz zapora in zbežal v domovino, kjer je potem začel v domačem kraju lepo roparsko življenje. Kmalu je postal znan in o njegovi osebi so nastale pesmice in razne pripovedke. Sedaj pa je iztaknila policija, da je imel Nataluzzi ljubezensko razmerje z neko gospo iz okolice Appieto, vasi blizu mesta Ajazzio. Najprej je seveda umoril moža žene. Nekega dne je policija zaznala, da bode obiskal svojo ljubico na njenem domu. Ko se je nahajal pri ljubici, je obkolila policija hišo in poveljnik policije je nalahko potrkal na vrata. Toda gospa ni hotela odpreti. Medtem ko se je gospa pogajala s policijskim poveljnikom je hotel Nataluzzi zbežati. Toda policisti, ki so bili skriti za drevjem, ki je rastlo okoli hiše, so ga opazili in začeli streljati nanj. Nataluzzi pa se je postavil v bran ter ustrelil nekaj policistov in njihovega poveljnika, navsezadnje pa je ranjen od mnogih strelcev padel in umrl.

Pismonoše s puškami. Ker so se ponavljali napadi na pismonoše, ki raznašajo denar, je ameriška pošta odredila, da morajo nositi pismonoše v službi puške, da bi tako odvračali napade. Ako pojde tako naprej kakor sedaj, bomo kmalu slišali, da hodijo ameriški milijarderji na ulico, ali v gostilne v spremstvu topov, da se ta-

ko obvarujejo napadov roparjev. Svet napreduje.

Čarobne ribe. Monakovski knez se bavi z znanstveni razkritji morja in njega vsebine in si je pridobil na tem polju veliko zaslug. Sedaj objavlja razpravo, v kateri dokazuje, da živi 8000 metrov pod morsko gladino riba, ki ima take oči da gre iz njih neka vrsta električnega zraka. Odkril je tudi drugo ribo, katera ima kosti izven telesa. Riba, ki ima električne oči je 5 metrov dolga in slična polipu. Sploh ima ta riba čudno telo, ker živi v veliki globočini in mora zdržati močni pritisk vode. Oči grejo 30 cm iz telesa in rasvetljujejo morje kakor električne žarnice. Oči pa ne služijo ribi samo, da vidi, temveč ona omami s svojimi svetlimi očmi druge ribe in jih tako lovi.

Revolucija na državne stroške. Socialnodemokratski list „Vorwärts“ je prinesel sledečo vest: V vlogi na prusko vlado, zahteva komunistična stranka, da se mora plačati onim komunističnim listom, ki so bili za časa poskušne komunistične revolucije ustavljeni, odškodnina in sicer iz državne blagajne. — Prihodnjič bodo komunisti zahtevali, da jim plača država izdatke za puške in municijo in navsezadnje stroške — norišnice.

Iz tega se razvidi, da je naša NSS edina na pravi gospodarski podlagi, ki je čistih rok, blagega srca in narodnega čuta. Torej Vas vse zavedne pozivljamo, da dne 10. maja vržete krogeljico v skrinjico, katera je na tretjem mestu in katere liste je nositelj tovariš Martin Zohar! Kakor se čuje, si domišljujete soc. demokrati, da bi postavili za župana nekega gostilničarja Kača. Za občinskega tajnika g. nadučitelja S. Pečarja in za slugo pa nekega krojača Slandra, kateremu je baje vsled pretiranih cen delo poteklo. Tudi g. Pečarju ne zadostuje letna plača, katera presega baje 70.000 k., recij sedemdeset tisoč. Torej rad bi se še z tajništvom nekaj pridobil. To se pravi, da ima eno brezno, ki ni nikdar polno. Zlo čudno se pa nam zdi, da ga je internacionala sprejela pod svojo krilo, ker je vsake kvatre pri drugi stranki. Sicer se pa že iz kandidatne liste razvidi, da tudi socialdemokrati nimajo mnogo zaupanja v njega, ker so ga postavili še-le na sedmo mesto. Zadnje čase so prirejali zlo pogosto zaupne shode. V nedeljo 17. aprila so zborovali tudi v Šešcah, je pa zelo slabo izpadlo. Naposled bi se voditelj batine dobili, ako bi ne bilo nekaj pametnih samostojnežev navzočih. Seveda slavni govor je imel visoko spoštovani gospod Stanko; meč-

kal pa ga je tako, da se je tistih par poslušalcev ob koncu med seboj povpraševalo, ali je to, kar je fantek pravil za popiti ali za pojediti, to se reče, da ga nihče ni razumel, kaj hoče povedati. V občinski odbor hočejo baje poslati po večini same krojače, še celo enega krojača za ženske. Ali je to mogoče, da bi naše male kmete in delavno ljudstvo zastopali samo pripadniki enega stanu. Eden teh krojačev iz Latkove vasi je po gostilnah napadal SKS, da imajo deske pred očmi, to se pravi, da nič ne vidijo in ne razumejo. Odgovor na to so mu dali zausnice. Torej taka svoboda se obeta v občinskem zastopu. Ob času državnoborskih volitev so obljubovali socialdemokrati, in to še tudi danes ponavljajo, da bomo dobili republiko, konzumno društvo, da si bomo delili posestva in premoženje, ter Bog ve kaj še vse. Toda to so le dobre želje, družega pa nič, rudečkarji, rudečkarji obljuba dela dolg. Treba je, da se ta protijugoslovanska propaganda zaduši, katero bomo pa prihodnjič še bolj natanko razkrinkali. Torej dragi tovariši kličemo Vam, sedaj je čas, da se rešimo, volite vsi NSS, katera je reš v vsakem oziru najboljše! — **Vr-zite krogeljico v skrinjo katera je na tretjem mestu.**

Tedenske novice.

Zrinjsko - Frankopanska proslava v Zagrebu. V soboto, 30. aprila so v Zagrebu svečano proslavili spomin Zrinjskega in Frankopana. Po mestu je bil slavnostni izprevod, katerega so se udeležili šolski otroci, dijaštvo, akademiki, Sokoli, vojaštvo z godbo, mnogo društev, ter množica občanov. Ob pol 10. je opravil nadškof dr. Bauer sloyesno mašo, katere so se udeležili ban dr. Tomljenović, poverjeniki in vodje deželnih uradov, poveljnik armije general Hadžić s častniškim zborom, župan, razne korporacije itd. Po službi božji je imel znani publicist Milan Marjanović v dvorani Sokola slavnostno zborovanje. — Zbrano občinstvo je odposlalo konstituenti brzojavko, v kateri odločno zahtevajo, da mora naša država energično nastopiti proti vsem zatiralcem našega naroda.

Proslava poljskega narodnega praznika. 2. maja se je vršila v Zagrebu proslava poljskega narodnega praznika, ki je 3. maja. O pomenu tega dne za poljsko zgodovino je obširneje govoril univerzitetni profesor g. M. Hešić. Vršil se je tudi koncert poljskih umetnikov, na katerem so sodelovali operni pevci gg.: Romanoawski in Zathay ter zagrebški operni pevec Skupjevski. — Znana varšavska tragedka Wiszoka je recitirala nekaj poljskih tekstov.

Bivši deželni predsednik bivše Kranjske, grof Attems, je živel po prevratu nekaj časa v Zalcu, na to se je preselil na Zgornje Avstrijsko, kjer je dobil službo v neki lesni trgovini. Njegova rodbina se je razkropila po svetu.

70 vojnih ujetnikov iz Rusije se je pripeljalo v Ljubljano. Med njimi

je bilo 32 Kočevarjev in 5 drugih Dolencev, ostali so bili Hrvatje. Vsi ujetniki so se iz Ljubljane vrnili na svoje domove.

Prostovoljno gasilno društvo v Laškem praznuje na binkoštni ponedeljek dne 16. majnika 1921 v Laškem 50-letnico spojeno z blagoslovljenjem društvenega praporja.

Statistika hudodelstva. Ministrstvo notranjih del je zbralo podatke o kriminaliteti tekom lanskega leta na področju Slovenije, Bosne, Hercegovine in Dalmacije. Od 34.734 zločinov in prestopkov jih odpade 22.421 na razne defraudacije, 3898 na nasilje, 2953 na težke telesne poškodbe, 1068 na goljufije in 320 na uboje. Statistika hudodelstev za Srbijo in Crno goro še ni izpolnjena.

Roparski napad. V nedeljo, dne 1. t. m. zvečer so v Pobrežju pri Mariboru napadli trije tolovaji zasebnega uradnika L. S., ter mu odvzeli listnino s 3000 dinarji. Napadeni je tekel po pomoč v bližnjo vojašnico, odkoder so bile takoj odposlane straže za storilci. Straži se je posrečilo vloviti enega zločinca, pri katerem se je našla cela svota denarja. Ostala dva tolovaja sta pobegnila. Roparja so izročili sodišču.

Zagoneten umor. Posestnikov sin Miha Garbajs iz Lipoglava je imel te dni opravke v domačem gozdu. Ko je odkopal nekoliko zemlje, zagledal je človeško nogo. Zadevo je naznanil orožnikom. Pri nadaljnjem kopanju se je našlo plitko zakopano žensko truplo Marije Smrekar iz St. Pavla pri malem Lipoglavu, katero so pogrešali od oktobra leta 1919. Državno pravdnštvo v Ljubljani je odredilo vse potrebno, da se morilec izsledi.

Socijalno in gospodarsko gibanje.

Praznovanje 1. maja.

Narodno - socijalistična stranka je letos praznovala svečano 1. majnik. 1. majnik, praznik dela. Vse kar imamo se imamo zahvaliti edino le delu, duševnemu in ročnemu delu. Brez dela bi človeštvo ne moglo živeti, brez dela bi ne bilo nobenega napredka. In če praznujemo vsemogoče praznike, je pač samoobsebi umevno, da posvečimo en dan v letu tudi delu. Onemu delu, od katerega živi človeštvo. In kdo je bolj poklican, da praznuje ta dan svečano, z vso pobožnostjo v srcu, kakor ravno delavno ljudstvo.

Narodno - socijalistična stranka kot voditeljica in zaščitnica jugoslovanskega delavnega ljudstva je povabila jugoslovansko delavno ljudstvo na praznovanje 1. majnika.

Praznovanje se je vršilo v veliki dvorani Mestnega doma v Ljubljani.

Predsednik svečanega zborovanja tov. **Urbančič** je pozdravil v velikem številu došle tovariše, ki so kot zavodni duševni in ročni delavci sledili klicu stranke, da praznuje praznik dela. Omenil je ravno pretekli čas občinskih volitev, ki so prinesle stranki zmago in s tem najboljše upanje za bodočnost. To zmago je prineslo delo, in delo bode nam prineslo končno tudi popolno zmago.

Nato je podelil predsednik besedo tov. **Deržiču**, ki je orisal v dolgem in krasnem govoru pomen 1. majnika za delavsko ljudstvo. Govornik je povedal zgodovino praznovanja 1. majnika. V nadaljnjem govoru je dokazal, da nam samo materializem ne more

pomagati. Materializem sam ne bode osrečil človeštva, iz enostavnega vzroka, ker tega ne more. Človeška družba sezidana samo na materijelnih temeljih mora razpasti in ni vstanu, da bi upeljala drugi družabni red. Drugi družabni red je mogoče upeljati le z boljšim človekom. In naša naloga mora biti, dati socialističnemu gibanju tako podlago, da bode mogoče postaviti na njegov pravičen novi družabni red. To pa je le mogoče, da zboljšamo tudi notranjega človeka.

Internacionala je bila mogoča le tako dolgo, kakor dolgo so se shajali zastopniki proletarijata na raznih konferencah in shodih. Tedaj pa ko bi moralo vse to kar so govorili na internacionalnih konferencah in shodih stopiti v prakso, tedaj pa so voditelji internacionalne zapovedali vsak svojemu narodu, naj vzamejo puške v roke in naj gredo streljat proletarce drugih narodov. Taka je internacionalna solidarnost in taki internacionalni mi Slovenci ne moremo zaupati. Ko ta internacionala ni mogla nikamor, smo mi narodni socialisti zmagali z našo idejo in dosegli svobodno domovino. Kaj je ta naša ideja so pokazali najbolj češki narodni socialisti, ki so zapustili avstrijsko fronto ter hiteli domu, da branijo svojo lastno domovino. In tudi mi danes povemo, da bomo branili našo domovino proti vsakemu sovražniku naj si bo to notranji ali zunanji sovražnik. To zemlja je naša domovina in mi hočemo, da bode ta domovina vsem prava pravična domovina. Ta domovina ne sme biti taka, kakor si to mislijo oni, ki danes vlada. Ti ki danes vlada mislijo, da je domovina za to tukaj, da živijo banke in oderuhi, ljudstvo pa naj hodi vago in gladno. To mi ne bomo pripustili nikdar. Avstrija, ki je nas tlačila sto in sto let je padla z našo pomočjo in čisto gotovo bodo propadli tudi oni vsi, ki mislijo, da je ljudstvo samo zato tukaj, da dela in strada, uživajo pa naj le tisti, ki so slučajno na moči. In ako pišejo buržujski listi, da so poslanci in ministri le za to tukaj, da skrbijo le za tisto stranko, ki jih je izvolila, potem pravimo mi, da so ministri zato tukaj, da varujejo zakone in da delijo pravice vsem državljanom enako. S tem, da je rekla buržuazija, da podpira le svoje strankine pripadnike s tem si je odrekla svojo življensko pravico. Na vodstvo države smejo biti le taki možje, katerim je dobrobit vseh državljanov brez razlike strank pri srcu.

Do sedaj smo organizirali naše somišljenike, to so oni Slovenci, kateri hočejo zatreti korupcijo in upeljati pravico in resnico, sedaj pa bode čas, da pojdemo tudi med brate Hrvate in Srbe. Organizirali bomo celokupno jugoslovansko delavno ljudstvo, da bomo združeni dosegli pravice, ki nam gredo, da postavimo jugoslovanskemu ljudstvu druge temelje, na katerih mu bode mogoče postaviti stavbo pravice vseh državljanov. Vsem ki se protistavljajo našemu pravičnemu delu, kličemo!

Tukaj smo in tukaj ostanemo in ni sile, ki bi nas mogla spraviti s pota.

Nismo sami; z nami so češki poljski in ruski bratje, z nami je celokupno slovansko delavno ljudstvo. Slovanska socialistična vzajemnost je na potu in ta vzajemnost bode prej ko slej zmagala ter nam prinesla pravico za katero se bojujemo. Živelo jugoslovansko delavno ljudstvo, živelo celokupno slovansko delavno ljudstvo, živelo praznik dela, živelo 1. majnik.

Drugi govornik tov. **Tavčar** je izvajal, da smo edino mi jugoslovanski duševni in ročni delavci pravi zastopniki in zaščitniki naše države. Avstrijska strahovlada, je zatirala edino naše duševne in ročne delavce, le teh se je bala. Buržujski mogočnejši so zlezli lepo pod klop in se klanjali avstrijskim trinogom, med tem ko je tepel avstrijski bič po nas.

Poglejmo našo buržuazijo danes, kam se je zatekla na pomoč? Ona ni videla jugoslovanskega delavnega ljudstva, ko je država, katero ona vodi prišla v nevarost ni se zatekla med prave zastopnike naše državne misli, med jugoslovansko delavno

ljudstvo, o ne, ona se je zatekla k zapadni buržuaziji, na pomoč je poklicala francoski kapitalizem. Ker sama ni mogla še dovolj pritiskati na lasten proletarijat je šla prosit pomoči k francoskim kapitalistom, da bi njej ti pomagali trpinčiti delavno ljudstvo in izsesavati našo naravno bogastvo. Naša in francoska buržuazija sta nas hoteli pognati v boj proti našim slovanskim bratom. Toda mi izjavljamo, da mi proti slovanskim bratom ne gremo. Mi hočemo mir. Imamo kanone in imamo vojaštvo, toda te kanone imamo zato, da bomo osvobodili naše brate, te kanone imamo zato, da pojdemo v boj ako bi nas hotel kak sovražnik napasti. Nikakor pa nimamo kanonov zato, da bi reševali francoske milijarde. Mi smo pripravljeni iti v boj za naše koroške in primorske brate, katerim pošiljamo danes, na naš praznik najsrčnejše pozdrave in obljubo, da jih nikoli ne bomo zapustili.

Danes je praznik dela, zahtevamo tudi socializacijo vseh produktivnih sredstev. Vemo, da se to ne more čez noč upeljati, toda zahtevamo, da se začne z resnimi predpripravi. Ne gre dalje več, da bi bili eni sami hlapci, drugi sami gospodarji. Mi hočemo, da ne bode nihče hlapec, ravnotako nočemo, da ne bode nihče samo gospodar. Pravica mora biti za vse, ki delajo in vsi morajo enako uživati uspehe dela. Protestiramo proti kršitvi 8 urnega delavnika, ki ga je buržuazija že kršila, in ki ga hoče še dalje kršiti.

Tovariš predsednik je zaključil svečano zborovanje stem, da je vzpodbujal navzoče k neumornemu delu. Danes ko praznujemo praznik dela, danes obljubimo vsi, da bomo delali na to, da pride delo res do svoje veljave. Manifestacija je potekla mirno in dostojno in številno zbrano ljudstvo se je mirno razšlo.

Popoldan je priredilo izobraževalno društvo „Bratstvo“ veselico, ki se je navzlic dežju zadovoljivo obnesla. Vsa prireditelj je pokazala, da ima NSS v „Bratstvu“ oporo, ki je neprecenljive važnosti za strankin razvoj. Pod okriljem „Bratstva“ se zbirajo mladostne sile, polne energije in življenja. Prireditelj je otvoril tov. prof. dr. Peterlin s primernim pozdravnim nagovorom. Nato so sledile deklaracije tov. Bitenca in Zvana ter tovarišice Branke Ambrožić. Deklaracije je sprejelo občinstvo z navdušenjem, ker so se res lepo in srčno prednašale. Tov. Josip Ambrožić je govoril pomembne besede o „Izobraževalnem delu“ in podal „Bratstvu“ smernice, ki mu zagotavljajo uspešen razvoj. Z občudovanjem smo morali konstatirati, da se je tamburaški zbor „Bratstva“ visoko dvignil čez povprečnost podobnih zborov. Vse skladbe so bile prednašane z umetniškim zanosom in dosledno preciznostjo. Vse priznanje in hvalo zborovodju tov. Franu Mikuliču. Iskreno si želimo zopet skorajšnjo podobno prireditev „Bratstva“. Na popoldanski prireditvi je sodelovala tudi godba Z. J. Z. in žela za svoje prednašanje veliko odobravanja.

Zaključila pa se je majska slavnost s slavnostno delavsko predstavo v gledališču, kjer se je uprizorila socialna drama „Borba“. Primernejše drame si nismo mogli misliti za ta večer. Globoko je segla v navzoče delavske množice. Toliko bolj, ker je bila drama uprizorjena in igrana najvzornejše. Delavstvo je hvaležno vsem igralcem za umetniški užitek. Eno željo imamo do ravnateljstva gledališča: omogočite večkrat delavstvu obisk podobnih predstav, mislite na veliko kulturno poslanstvo ljudskega gledališča! „Bratstvo“ je poklonilo ge. Juvanovi šopek cvetlic in g. režiserju Osipu Šestu lavorjev venec.

St. Pavl pri Preboldu. 1. maja je bilo deževno ter se ta dan ni moglo tako čisto obhajati kakor bi bilo želeli. Samo socialdemokrati so v neki gostilni v St. Pavlu z inozemskimi podvrženci in nemškimi pesmimi razgrajali in izzivali, ker so bili pa vsi drugi bolj pametni kakor oni, je vstala vsa stvar mirna.

Proslava 1. maja se je vršila v Mariboru povsem mirno. Socijaldemokrati so imeli shod v Götzovi pivovarni, NSS pa je imela nad vse dobro obiskani shod v Narodnem domu. Na shodu JSDS so govorili Srb Živko Topalović, ter njegova soproga Milj-

ca ter narodni poslanec Etbin Kristan. — Na shodu NSS so govorili tovariš Kejžar in drugi. Zvečer se je vršila v Götzovi dvorani veselica JSDS, medtem ko se je vršila veselica NSS v Narodnem domu.

Govor nar. poslanca Deržiča

Govoril v konstituenti.

Nadaljevanje.

Danes pa pravijo zastopniki teh kapitalističnih buržuaznih strank: ustava mora biti hitro sprejeta, ker je to državna potreba. Jaz bi gospode samo vprašal: Kje ste pa bili leta 1919? Zakaj pa takrat niste najprej sprejeli volilnega zakona, zakaj niste takoj takrat skicali Ustavotvorne Skupščine? Prepričan sem, da bi bil položaj danes drugačen, če bi bili vi takrat to storili; prepričan sem, da bi mi v tem slučaju ne imeli takozvanega separatizma, nad katerim tožite, ki ga pa de fakto med jugoslovanskim delavstvom ni; kajti ta separatizem se je pojavil samo v onih krogih, ki imajo svoj interes na tem, da potom bank in raznih drugih velikih konsorcijskih dobijo oblast v svojo roko in jo potem izrabljajo.

Če pa danes govorite, gospodje, o tem, da je neobhodno in nujno potrebno, da prejmejo ustavo kar preko noči, sem jaz prepričan, da to ne bo v korist naši državi, da to ne bo v njen prosep in da ne bo pripomoglo k zdravemu razvoju naše ujedinjene domovine. Pri izvolitvi ustavnega odbora se je dal temu odboru rok 40 dni, da preštudira načrt ustave vlade gospoda Pašiča in ga potem osvojenega predloži Ustavotvorni Skupščini. Toda, gospodje, če premislimo, da narodno predstavništvo ni gléde ustave pripravilo ničesar, če pomislimo, da o ustavi do sedaj ni ničesar izšlo razen knjige dr. Smolakovice in načrta gospoda Protiča, da nimamo razen imenovanih dveh del o ustavnem vprašanju nobene znanstvene razprave in nikakega popularnega dela, ki bi ljudstvu pojasnjevalo pojem ustave, potem mislim, da je ustavotvorna skupščina grešila v tej svoji veliki ljubezni do naše domovine, ko je ukazala, da se mora ustava sprejeti takorekoč preko noči.

Fakt je to, da je bilo vsaj po mojem mišljenju jugoslovansko delavsko ljudstvo pripravljeno na ujediničenje, da pa ni bila na ujediničenje pripravljena inteligenca, ki je vzela oblast v svojo roko in je potem dve leti sabotirala državo.

Vem, da mi bo kdo oporekal, češ, ljudstvo je samo krivo, ker je to mirno trpelo. Toda, gospodje, temu ni krivo jugoslovansko delavsko ljudstvo, krivi so temu oni, ki niso pustili, da bi jugoslovansko delavno ljudstvo prišlo do besede in do veljave, krivi so tudi oni naši inteligenti, ki so po prevratu hoteli naš jugoslovanski delavni proletarijat zapeljati na kriva pota. Jaz se čudim, da smo imeli med narodno srbijsko inteligenco take moze, ki so pozabili na srbsko narodnost, ko se je ta srbski narod osvobodil, in ki so rekli, da morajo sedaj postati internacionalci, da smo imeli moze, ki so prestopili celo v tretjo internacionalo, ki so prestopili v inter nacionalizem kot edino zveličavno sredstvo za jugoslovanski proletarijat. Jaz se čudim, da so se naši inteligenti onega srbskega naroda, ki se je stoletja in stoletja boril za svobodo; inteligenti, ki so temu narodu, ko je dosegel svobodo, rekli, da si mora svojo državo v notranjosti urediti ne samo na narodni podlagi, ne na podlagi svojih lastnih moči, ampak s podporo madžarske in drugih internacional. (Ugovori pri komunistih.)

Povdarjal sem že, da so vladne stranke po svojih govornikih apelirale na patriotizem poslancev in ne vem na kaj še vse, češ, če se ta ustava ne sprejme, bo država razpadla, razširil se bo separatizem in ne vem katera zla še vsa po naši domovini, trpeli bomo ogromno gospodarsko in drugačno škodo, tako v domovini kakor na zunaj. Mi narodni socijalisti tega ne moremo priznati.

Mi se tukaj navdušujemo pri banketih in ob podobnih prilikah, ako se govori vznešen govor o domoljubju, ako se proslavljajo naši največji moze zadnjih desetletij, ki so se žrtvovali za narod in bili narodu vodniki. Tudi mi spoštujemo te moze; toda mi odločno odklanjamo, da bi se kdo v ustavotvorni skupščini skliceval na te velike moze, ki jim bo jugoslovansko delavsko ljudstvo ohranilo za vekov veke časten spomin, da bi se te naše največje žrtve uporabljale za to, da se napravi impresija na to skupščino in da se sprejme ustava, kakor jo je izkoristil ustavni odbor z večino vladnih strank po privoljenju vlade gospoda Pašiča.

Rekel sem že, da je uspelo kapitalističnim strankam, da so zapeljale jugoslovansko delavsko ljudstvo z gotovimi gesli na stranpota. Omenil sem tukaj takozvani strogo konfesionalni muslimanski klub, ki pravi, da je bilo neobhodno potrebno, da se je organiziral na verksi podlagi, češ, da so sedaj v nevarnosti pravice muslimanskega dela našega naroda, da pa bodo oni, ko te nevarnosti ne bodo več, prvi, ki bodo rekli: danes ni več treba konfesionalnih strank. Vsaj v tem smislu se je izjavil govornik muslimanskega kluba gospod Sahib Korkut. Jaz bi tukaj povdarjal samo eno. Če predstavnik in voditelj muslimanskega kluba, predvsem zastopniki begov in ag, da je baš danes tisti moment, ko hočejo imeti svoje verske pristase:

delavce in kmete za avantgardo, da si iz te države izsesajo milijone.

potem moram reči tole: zakaj pa ti gospodje begi in age tega niso čutili poprej, zakaj so dopuščali stoletja i desetletja (tudi pod Avstro - Ogrsko) zatiranja, in to brez razlike na vero, in da je gospod beg imel vse privilegije dočim je živelo bosansko ljudstvo, tako katoliško kakor pravoslavno in kakor muslimansko, pravo suženjsko življenje. (Medklici pri poslancih Muslimanskega kluba.)

Vsakdo bodi zveličan po svojem srcu in po svoji duši.

Nikakor pa se vera ne sme mešati v politiko. Če je v ustavi zagarantirano, da imajo vse vere enako pravico, jaz za svojo osebo ne najdem povoda, zakaj je prišlo do takega hudega boja, da se tako povdarja moment katoličanstva v tej ustavotvorni skupščini. (Poslanec Blaško Rajič: „To je stara fraza, da je vera privatna stvar.“) Ni fraza! Povdarjal se je moment katoličanstva, ki ga do danes še nihče ni napadel. (Poslanec Blaško Rajič: „Kako da ne?“) Mi stojimo na stališču, da bo tako dolgo mir, dokler bodo duhovniki, tako katoliški kakor pravoslavni in muslimanski, v božjih hramih govorili samo božje stvari. Kakor hitro pa bodo izrabljali božje hrame v politično agitacijo, se mora porabiti primer, ki ga je dal Kristus, ko je z bičem v rokah izgnal one, ki so cerkev v svoje strankarske namene izrabljali. (Ploskanje v centru. Poslanec Blaško Rajič: „Aplicirajte ovo na gospodu iz centra, na trgovce i izvoznice!“)

To je naše stališče, kot stališče nar. socijalistov, to stališče moramo sprejeti tudi kot katoličani. (Poslanec Josip Klek: „Kot dobri katoličani?“) Morebiti boljši nego Vi! (Poslanec Josip Klek: „Bog daj!“) Kajti vera ni v nevarnosti, dokler je katoliško ljudstvo in katoliška duhovščina na pravem katoliškem stališču, dokler se vrši v cerkvi res katoliška dolžnost, ne pa kaka agitacija.

Govorniki s skrajne desnice so govorili tudi proti neki hegemoniji. Jaz bi povdaril, da je ta ustavni načrt dete starih vladnih strank, ki so se vsedle po prevratu, vzele oblast v roko

in napravile iz jugoslovanskega naroda in države to, kar je danes ta naša država. In tu so v prvih dveh letih v vladi v veliki meri sodelovali tudi zastopniki sedanje skrajne desnice. Tudi oni so veliko grešili, tudi oni so bili zraven, ko so se oddajali razni kontingenti za izvoz. (Poslanec Blaško Rajič: „To ste vi iz prstiju izsicali!“)

tudi oni so bili zraven, ki govorijo danes proti kapitalizmu,

ki so pa ta kapitalizem z vso vehe- nemco podpirali in ki so pri nas v Sloveniji proti vsem zahtevam zdravega razuma in proti obstoječim zakonom dovolili povišanje cen trboveljskega premoga. Dovoljenje za to povišanje je podpisal dr. Brejc. (Medklici: „In to je proletarska stranka!“) Gospoda moja, jaz bi želel, če se že danes poda desnica s svojega kapitalističnega stališča na proletarsko stališče, da naj ta stranka potem najprej obračuna z onimi, ki so slovenski narod po prevratu gospodarsko skoro uničili. (Medklici in ugovori.)

Povdarjal sem uvodoma, da naša stranka radi poslovnika, ki ga je vladna večina potrdila, ni imela pravice sodelovati v ustavnem odboru in da tudi ni imela pravice predložiti svojega načrta ker je imela premalo podpisov in je bilo nemogoče, da bi se stranka proti svojim načelom vezala z drugimi strankami. Tudi to dobro vem, da mi je danes nemogoče zavzeti svoje stališče, stališče narodno zavednega jugoslovanskega proletarijata k vsem posameznim točkam in posameznim oddelkom ustavn. načrta, kakor je izšel iz ustavnega odbora. Vendar pa moram kolikor mi čas dopušča, navesti glavne točke, s katerimi se naša stranka ne more strinjati.

Povdarjal sem že, da je ta načrt nekako dete vladajočih strank, ki so po prevratu vzele oblast v svoje roke proti volji tega naroda. V tem me potrjuje pred vsem že oddelek I., 1. člen. Poznam stranke, ki pravijo, da so državotvorne, ki so si že leta 1917. in 1918. napisale na svoj prapor: jugoslovansko. Poznam stranko, (tu mislim na demokratsko stranko), ki je šla v volilni boj z geslom: za edinstveno

Jugoslavijo. To je bilo med volitvami. Ta stranka je danes to svoje glavno načelo poteptala, ko je pristala na diktat gospoda ministra predsednika Pašiča, da se država zove kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Jaz sem že poprej povdaril, da se je jugoslovansko narodno delavstvo priznavalo že pod pritiskom madžarsko - avstrijske oligarhije k jugoslovanstvu; to jugoslovansko delavsko ljudstvo vam tudi danes ne bo priznalo tega separatizma, ki ste ga vi tu zakrivali s svojo prvo točko, ko ste poteptali načelo, s katerim ste mase jugoslovanskega delavskega ljudstva pritegnili na se, da vam je dalo svoje zaupanje in da vas je volilo; Vi ste ime Jugoslavija kratkomalo izbacili. (Poslanec Momčilo Ivanič: „To ime je bečkog porekla!“) Vi imate pravico, da branite svoje stališče, jaz pa tudi, da povem, obrazložim in branim svoje stališče. Jaz sem že enkrat poudaril, da je bilo jugoslovansko delavsko ljudstvo pripravljeno na ujediničenje, da pa ni bila na ujediničenje pripravljena jugoslovanska inteligenca. Gospod medklicatelj me ponovno utrjuje v tem mišljenju.

(Dalje prihodnjič.)

Tovariš, si li dobil „Novi Pravdi“ vsaj enega naročnika, ako ne, potrdi se. Vedi, da je „Nova Pravda“ edini list, ki zastopa interese slovenskega delavskega ljudstva.

Listnica uredništva: Slovenski trgovci v Ljubljani. Vaš članek je jako zanimiv, toda žalibog brez podpisa. Ako so navedene stvari resnične, prosimo poročila. Ime se gotovo ne izda.

Dolžnost naših somišljenikov je, da poročajo važne dogodke in novice, hitro in povsem resnično „Novi Pravdi“.

Tiska Zvezna tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik: H. Sever.
Izdaja konzorcij „Nove Pravde“.

Razširjajte in naročajte „Novo Pravdo“

Mariborska eskomptna banka

Maribor, Aleksandrova ulica števil. 11.

Podružnici: MURSKA SOBOTA in VELIKOVEC.

Prevzema denarne vloge in izvršuje vsakovrstne bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Franc Brumat
Ljubljana
6-12
Poslovno maršrutno
Mestni trg
števil. 25, I. n.

Kdor hoče imeti res s pravimi predvojnimi barvami prepletkano hišo, naj se obrne
===== edino le na domačo tvrdko =====

Tone Malgaj

13-14 pleskar in ličar
Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 6.

Pnevmatike

za avto in kolesa v vseh demizijah, gumijeve predmete, vsakovrstne žice za električno napeljavo, elektrotehnični material in vsakovrstne potreščine priporoča po najnižjih cenah 11-15

M. KUŠTRIN

Ljubljana

Dunajska cesta št. 20

Telefon števil. 470.

Podružnica: Maribor

Jurčičeva ulica št. 9.

Somišljeniki! Prispevajte za tiskovni sklad!